

Ders : 214**Konu : VEDA HACCI VE HUTBESİ**

VEDA.... HAC, HUTBE VE ÜMMET

İslamiyet Mekke’de doğdu. Medine’de toplum hayatına yansıdı. Hudeybiye Barışı’ndan sonra Medine dışındaki yerleri de aydınlatmaya başladı. Mekke’nin fethinden sonra bu yayılma daha da hız kazandı. Hicretin 10. yılında İslam, bütün Arabistan’a yayıldı.

Ülke ve kabile reislerinden heyetler gelmeye devam etti. İnsanlar İslâm dinini öğrenmek için seferber oldu. Her taraftan **“Allahu Ekber”** tekbirleri yükselmeye başladı.

İslâm Ordusu’nun kahramanlıkları dillere destan oldu. Kazanılan zaferler Müslümanların itibarını artırdı.

Hz. Peygamber (s.a.v.) hicretin 10. yılı Zilhicce ayında (632) hac görevini yerine getirdi. Hz. Peygamber (s.a.v.) önceden de Mekke döneminde Kâbe’yi ziyaret etmişti. Fakat bu ziyaretler İslami haccın farz oluşundan evveldi ve Hz. İbrâhîm (a.s.)’in dinine göre yapılmıştı. Hz. Peygamber (s.a.v.) ashabı ile vedalaştığı ve bir daha Kâbe’yi göremediği için bu hacca **“Haccetü’l İslam”** (İslam Haccı), **“Haccetü’l Belağ”** ve **“Haccetü’t Tamam”** isimleri verilmiştir.¹ Daha çok **“Veda haccı”** diye meşhur olmuştur. Ayrıca Bu sebeple bu hacda Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından o zamanki Müslümanlara ve onlar vasıtasıyla gelip geçecek bütün ümmetine hitaben yapılan meşhur hutbeye de **“Veda Hutbesi”** denilmiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) ile haccetmek isteyen Müslümanlar Medine’de toplandılar. Resûlullah (s.a.v.) 25 Zilkade, cumartesi günü öğle namazını kıldıktan sonra ailesi ve ashabı ile birlikte Medine’den çıktı. Hz. Peygamber (s.a.v.) ile birlikte haccedecek için Medine’de toplananların sayısı 100.000’e yaklaşmıştı. Yol boyunca katılanlar ve doğrudan Mekke’ye gidenlerle haccedeceklerin sayısı yaklaşık 124.000’e ulaşmıştı. Bu muazzam kalabalık Resûlullah (s.a.v.)’in etrafında bir insan seli gibi dalgalana dalgalana ilerliyor, **“Allâhuekber”** ve **“Lebbeyk Allahümme Lebbeyk”** nidalarıyla dağ taş inliyordu.

Yolculuk on gün sürdü. **“Lebbeyk Allâhumme Lebeyk”** -Allah’ım Sen beni evine çağırdın, ben de bu davete uydum, işte huzurundayım.- sesleri Mekke semalarını çinlattı. Ta uzaklardan yankılandı. Birlikte Kâbe’yi ziyaret ettiler. Arafat’ta beyazlar içinde mahşer meydanında toplanmanın bir uygulaması yapıldı.

Müslümanlar, hac ibadetinin nasıl yapılacağını Peygamberimiz’den öğrendiler. Resûlullah (s.a.v.), ashabına namaz kıldırdı. Son nasihatleri yaptı.

¹ İslam Tarihi, M.Asım Köksal, C.10, sh.218

Arafat vadisinin ortasında Müslümanlar kendisini dinlemek üzere etrafında toplanmıştı. Resûlullah (s.a.v.), burada onların şahsında bütün insanlığa “**Veda Hutbesi**” diye meşhur olan insanlık tarihinin en etkili ve önemli hutbesini okudu.

Resûlullah (s.a.v.), bu hutbesiyle dünya tarihinde en büyük inkılabı yapmıştır. Asırlarca devam eden kan gütme adeti Arabistan Yarımadası’nda mal, can, ırz güvenliğini ortadan kaldırmıştı. Tefecilik ise bütün fakirleri, zenginlerin kölesi hâline getirmişti. Kadınlar erkeklerin malı sayılır, bir erkekten diğerine devredilir, kumarda para yerine geçirdi. Babaların suçlarından evlatlar, evlatların suçlarından da babalar sorumlu tutulurdu. Saklanan bir insanın cezasını ailesinden ele geçen başka biri çekerdi.

Peygamberimiz (s.a.v.), Veda Hutbesi ile eski cahiliye döneminin bütün bu kötülüklerini, her türlü zulmü ortadan kaldırdı. Allah’ın emir ve yasaklarını tekrarladi. Erkeklerin kadınlar üzerinde, kadınların da erkekler üzerinde olan karşılıklı haklarından bahsetti. Bütün Müslümanların kardeş olduklarını ilan etti.

Bu tatlı ve açık ifadeli nutuk, herkes tarafından duyulabilsin diye güzel ve gür sesli kişiler tarafından cümle cümle tekrarlandı.

Peygamberimiz (s.a.v.), Arafat’ta Veda Haccı’nın vakfesini yaparken;

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

“...Bugün sizin dininizi kemale erdirdim. Size olan nimetlerimi tamamladım. Sizin için din olarak İslam’ı seçtim ve bundan hoşnut oldum...”² ayeti nazil oldu.

Peygamberimiz (s.a.v.), bu ayet nazil olunca peygamberlik görevinin tamamlandığını anladı. Zeki ve feraset sahibi olan sahabeler de Peygamberimiz’in aralarından ayrılışının yakın olduğunu sezdiler.

Resûlullah (s.a.v) Veda Hutbesi’nde genel olarak şu esasları dile getiriyordu:

“EY İNSANLAR!

Sözümü iyi dinleyiniz! Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada bir daha buluşamayacağım.

İNSANLAR!

Bugünleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namuslarınız da öyle mukaddestir, her türlü tecavüzden korunmuştur.

ASHABIM!

Muhakkak Rabbinize kavuşacaksınız. O da sizi yaptıklarınızdan dolayı sorguya çekecektir. Sakın benden sonra eski sapıklıklara dönmeyiniz ve birbirinizin boynunu vurmeyiniz! Bu vasiyetimi

²Maide 5/3

burada bulunanlar, bulunmayanlara ulaştırırsın. Olabilir ki, burada bulunan kimse, bunları daha iyi anlayan birisine ulaştırmış olur.

ASHABIM!

Kimin yanında bir emanet varsa, onu hemen sahibine versin. Biliniz ki, faizin her çeşidi kaldırılmıştır. Allah böyle hükmetmiştir. İlk kaldırdığım faiz de Abdulmuttalib'in oğlu (amcam) Abbas'ın faizidir. Lâkin ana paranız size aittir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız.

ASHABIM!

Dikkat ediniz, cahiliyeden kalma bütün adetler kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Cahiliye devrinde güdülen kan davaları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası Abdulmuttalib'in torunu İyâs bin Rebâ'nın kan davasıdır.

EY İNSANLAR!

Muhakkak ki, şeytan şu toprağınızda kendisine tapınmaktan tamamen ümidini kesmiştir. Fakat siz bunun dışında ufak tefek işlerinizde ona uyarsanız, bu da onu memnun edecektir. Dininizi korumak için bunlardan da sakınınız.

EY İNSANLAR!

Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları, Allah'ın emaneti olarak aldınız ve onların namusunu kendinize Allah'ın emriyle helal kıldınız. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, kadınların da sizin üzerinizde hakkı vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız; yatağınızı hiç kimseye çiğnetmemeleri, hoşlanmadığınız kimseleri izniniz olmadıkça evlerinize almamalarıdır. Eğer gelmesine müsaade etmediğiniz bir kimseyi evinize alırsa, Allah size onları yataklarında yalnız bırakmanıza ve daha olmazsa hafifçe dövüp sakındırmanıza izin vermiştir. Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, meşru örf ve adete göre yiyecek ve giyeceklerini temin etmenizdir.

EY MÜ'MİNLER!

Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç şaşırmasınız. O emanetler, Allah'ın kitabı Kur'ân-ı Kerîm ve Peygamber (s.a.v.)'in sünnetidir.

MÜ'MİNLER!

Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz. Müslüman Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeştir. Bir Müslümana kardeşinin kanı da, malı da helal olmaz. Fakat malını gönül hoşluğu ile vermişse o başkadır.

EY İNSANLAR!

Cenâb-ı Hak her hak sahibine hakkını vermiştir. Her insanın mirastan hissesini ayırmıştır. Mirasçıya vasiyet etmeye lüzum yoktur. Çocuk kimin döşeginde doğmuşsa ona aittir. Zina eden kimse için mahrumiyet vardır. Babasından başkasına ait soy iddia eden soysuz yahut efendisinden

başkasına intisaba kalkan köle, Allah'ın, meleklerinin ve bütün insanların lanetine uğrasın. Cenâb-ı Hak, bu gibi insanların ne tövbelerini ne de adalet ve şehadetlerini kabul eder.

EY İNSANLAR!

Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır, Âdem ise topraktır. Arabın, Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine, siyahın da kırmızı tenli üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. Allah yanında en kıymetli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır.

Azası kesik siyahı bir köle başınıza amir olarak tayin edilse, sizi Allah'ın kitabı ile idare ederse, onu dinleyiniz ve itaat ediniz.

Suçlu kendi suçundan başkası ile suçlanamaz. Baba oğlunun suçu üzerine, oğul da babasının suçu üzerine suçlanamaz.

Dikkat ediniz! Şu dört şeyi kesinlikle yapmayacaksınız:

Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaksınız. Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı haksız yere öldürmeyeceksiniz. Zina etmeyeceksiniz. Hırsızlık yapmayacaksınız.

İnsanlar lâ ilâhe illallah deyinceye kadar onlarla cihat etmeye emronuldum. Onlar bunu söyledikleri zaman kanlarını ve mallarını korumuş olurlar. Hesapları ise Allah'a aittir.

İNSANLAR!

Yarın beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz? ” Sahâbe-i Kirâm hep birden şöyle dediler:

“Allah'ın elçiliğini ifa ettiniz, vazifenizi hakkıyla yerine getirdiniz, bize vasiyet ve nasihatta bulundunuz, diye şehadet ederiz.”

Bunun üzerine Resûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v.) şehadet parmağını kaldırdı, sonra da cemaatin üzerine çevirip indirdi ve şöyle buyurdu:

“Şahit ol, yâ Rab! Şahit ol, yâ Rab! Şahit ol, yâ Rab!”³

İşte, bir peygamber arzusu, duası...

İşte, Rabbine, davasına ve bütün insanlığa karşı duyulan sorumluluk...

Onun ümmeti olabilmek ne büyük şeref ne büyük mutluluk!

Onun ümmeti olmaktan ayırma ya Rab!... Saptırma ya Rab!... Ayrılanlardan etme ya Rab!...

Veda Hutbesi, bir insan hakları beyannamesidir. İnsanca yaşamanın formülünü ortaya koyan bir reçetedir. Cahiliye âdetlerinin kaldırılışının dünyaya ilânıdır.

³ a.g.e. M.Asım Köksal,C.10, sh.253-261

Peygamberimiz (s.a.v.), Őu dört Őeyin üzerinde ısrarla duruyor ve kesinlikle yapmayacaksınız diyordu. Bunlar:

1. Allah'a hiç bir Şeyi ortak koşmayacaksınız.
2. Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı haksız yere ldrmeyeceksiniz.
3. Zina etmeyeceksiniz.
4. Hırsızlık yapmayacaksınız.

Ayrıca, m'minleri **"emanet sahibi"** olarak tanımlıyor ve vasiyetini de Şöyle açıklıyor:

تَرَكَتُ فِیْكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللّٰهِ وَسُنَّةَ نَبِیِّهِ

*"Ey M'minler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uyduka yolunuzu ŐaŐırmazsınız. O emanetler, Allah'ın kitabı ve Peygamberin sünnetidir."*⁴

Beri gel serseri yol!
O'nun ümmetinden ol!
Sel sel kümelerle dol!
O'nun ümmetinden ol!

Necip Fazıl Kısakürek

Alınacak Dersler

1. Resûlullah (s.a.v.)'in Veda Hutbesi, hak ve görevleri belirleyen en önemli vesikadır.
2. İnsan hakları bu Hutbede anahatlarıyla belirtilmiŐtir. Bunlara riayet edenler saadete ererler.
3. Kur'an ve Sünnet iki emanettir. Bu iki emanete sarılanlar sapıtmazlar.
4. Sünnetsiz bir İslam anlayıŐı en büyük sapıklıktır.

Not: Bu hafta;

1. Peygamberimiz (s.a.v.)'in; "Ey M'minler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp onlara uyduka yolunuzu ŐaŐırmazsınız. O emanetler; Allah'ın Kitabı ve Peygamberin Snnetidir." hadisini ezberleyelim.
2. Maide suresi 3. ayetin tefsirini okuyalım.

⁴ Muvatta, İmam Mlik, C.4, sh.246